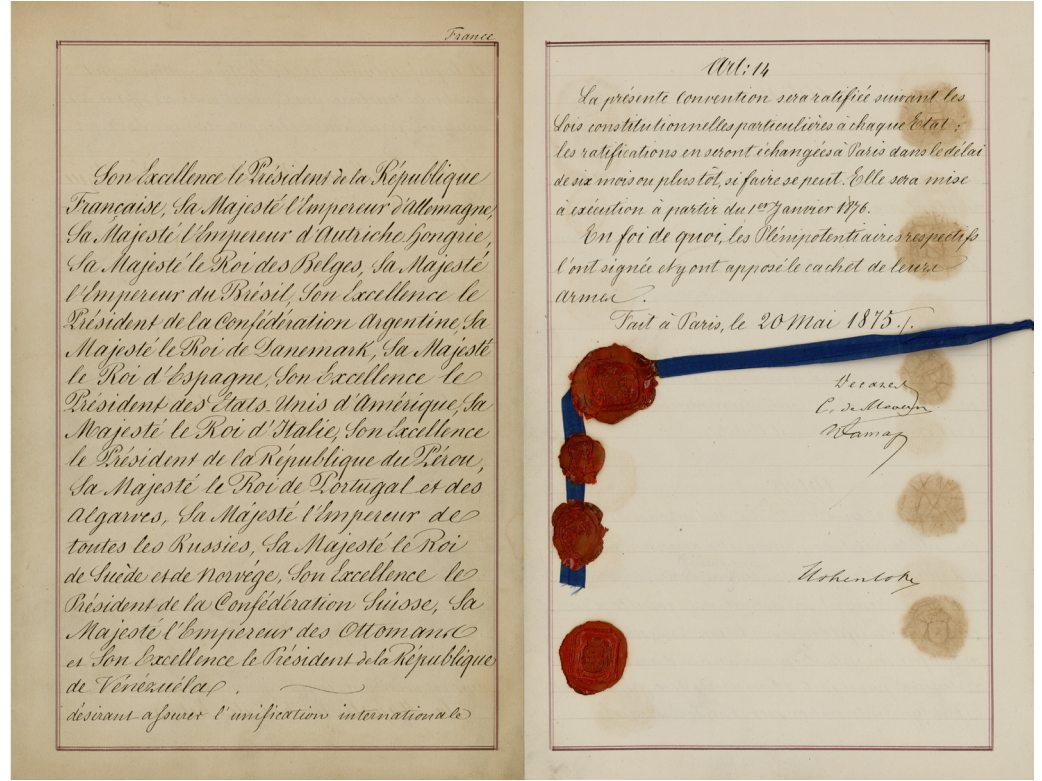

GÖZLERİN YENİDEN EĞİTİMİ, 1870'LER

EMANUELE LUGLI

Architecture¹² as² Measure⁷
Ölçü⁴ Olarak⁶ Mimarlık⁸

Aralarında "İtalya Kralı Hazretleri" (Sa Majesté le Roi d'Italie) ve "Osmanlı Padişahı Hazretleri"nin (Sa Majesté l'Empereur des Ottomans) de bulunduğu on yedi devlet başkanının 1875'te imzaladığı Metre Antlaşması. 37 Quai d'Orsay, Paris'te bulunan Fransa Dışişleri Bakanlığı. Bureau international des poids et mesures, BIPM. Archives du Ministère des Affaires étrangères – La Courneuve.

Tarihler kimi zaman kullanışlı ya da yanıltıcı bir başlangıç hissinden pek de fazlasını sunmuyor.

On yedi ülkenin ticareti teşvik etmek ve teknolojik işbirliklerini kolaylaştırmak için metrik sistemi benimsemeyi kabul ettiği 29 Mayıs 1875 de – belki– bu tarihlerden biri. Tarih, küreselleşmenin geçmişinde önemli bir basamak addedilse de imzacı ülkeler bahsi geçen tarihte yeni standardı çoktan kabul ettiği için bu etkinliğin büyük ölçüde diplomatik bir eylem olduğu günümüzde biliniyor. Örneğin, İtalyan eyaletlerinin mimarları Napolyon'un hükmü altında metrik sisteme mecbur bırakılmış, bölgeler arasındaki ayrımların üstesinden gelmeye yardımcı olacak bir standarda güvенеbilmenin mutluluğuyla Napolyon sürgün edildikten sonra bile bu sistemi kullanmayı sürdürmüşlerdi. 1861'de yarımadanın birleşmesiyle birlikte de metre, yeni İtalya ulusunun resmi standardı hâline geldi. Osmanlı İmparatorluğu ise sistemi 1869'da benimsedi, böylelikle o zamana dek mimarların kullandığı ölçü birimi olan arşın tedavülden kalktı.

Özetle 1875'teki antlaşma, devletlerin çoktan ayrı ayrı onayladığı pratikleri sadece kabul etmekle yetiniyor, neredeyse hiçbir açıdan yeni bir başlangıca işaret etmiyordu. Tabii ölçü birimlerini değiştirmek zor işti; bir ulusu oluşturan tüm toplulukların zihinlerini yeniden biçimlendirmek gerekiyordu. Yani gözler de yeniden eğitilmeliydi. Nitekim ölçümler yalnızca gerçeğin niceliksel tanımlayıcıları değil, gerçeği deneyimlememizi sağlayan birer epistemolojik araç ya da filtreydi. Algının modülleri değişir değişmez kentlerin şekilleri ve binalar da değişti. Kapı çerçeveleri genişledi, katlar yükseldi, her şey yeni sistemin

ayrımlarına ve çarpanlarına uyumlu hâle getirildi. Bu hiç de pürüzsüz bir süreç değildi. Karşı çıkan çok oldu, iki ülkede de onlarca yıl boyunca dirençle karşılaştı. Çünkü ölçümü değiştirmek her zaman için kendini de değiştirmek anlamına geliyordu.

Yazar hakkında

Emanuele Lugli Stanford Üniversitesi'nde öğretim üyesi; teknoloji tarihi ve ölçümün siyasası üzerine araştırmalar yapıyor. Son yayımlanan kitabı *The Making of Measure and the Promise of Sameness* [Ölçünün Oluşumu ve Aynılık Vaadi] (University of Chicago Press, 2019) adını taşıyor.